

✓ ברבורים ממין זכר

לא מכבר שודרה, בתוכנית החדשות של ה-BBC, כתבה על אודות גרסה חדשנית ל-"אגם הברבורים". הכוריאוגרף הבריטי מתי בורן יצר באלט לפי המוסיקה המוכרת של צייקובסקי, אלא שבעוד שבגרסה המסורתית רוקדת להקת רקדניות את תפקיד הנערות שכושפו על ידי רוטבארט לציפורים הלבנות האציליות, אצלו הברבורים כולם גברים.

הם הופיעו כשחצי גופם העליון ערום, לבושים מין חזאיות עשויות נוצות. הכתב, המבקרים והכוריאוגרף עצמו סברו שזה חידוש עולמי... ודעה זו מעידה פשוט על בורות או זיכרון קצר. כי מאץ אק השוודי יצר עבור "באלט קולברג" גרסה משלו, עם ברבורים משני המינים, כפי שהזואולוגיה מחייבת. בהפקה היא של "אגם הברבורים" ביחוד מרשים היה ברבור אחד בעל צבע עור שחור, ולא "הברבור השחור" של המערכה השלישית.

בעצם, גם אצלנו כבר היה ברבור ממין זכר על הבימה. לפני כעשר שנים התבקש ירון מרגולין לרקוד את הסולו של מיכאיל פוקין, "הברבור הגווע", במסיבת סיום פסטיבל ישראל. אבל כשמרגולין למד את התפקיד, מסרטי וידיאו, התברר לו כי הכוריאוגרפיה של פוקין ממש גאונית, והוא כלל את הסולו בתוכניתו בביצוע גברי, אבל בנעלי בהונות, ולא כפארודיה.

הכוריאוגרף הבריטי טען באוזני כתב הטלוויזיה, ובצדק, שאם לא היו ברבורים זכרים בעולם, היה מקיץ הקץ על הברבורים בכלל. אבל מהקטעים המעטים שנראו על המרקע אפשר היה להתרשם, שהוא עשה מהכוריאוגרפיה המסורתית הנפלאה של פטיפה ואיוואנובה משהו לא רחוק מקיטש.

✓ צילינדר וכרטיס טיסה ללונדון

בסיומו של הפרויקט "חשיפה בינלאומית", מפגן המחול הצעיר בן זמננו בישראל, שהתקיים במרכז סוזן דלל בנוכחות מנהלים רבים של פסטיבלים באירופה, זכתה שלי ג'ונס, רקדנית להקת המחול הקיבוצית, בכרטיס טיסה ומלגה ללונדון, בזכות עבודתה "כרוניקה". עבודתו של ברק ש'ל, "דודה לאה", זכתה לציון לשבח באותה מסגרת. הלהקה הקיבוצית היתה גם בין מקבלי פרס "צילינדר הזהב" המחולק מדי שנה על ידי "אמנות לעם" למצטיינים במופעים באזורים מרוחקים מהמרכז.

ללהקת המחול, הצטרפו סטודנטים, יוצאי צבא ורקדנים שבאו מכל הארץ ללמוד מקצת מרוח המחול של יוצאי בריה"מ ומהמקצוענות של אותם חובבים.

את מופעי הלהקה כיום מעצבים דני ליטאי, המנהל האמנותי ובמאי הלהקה; אפי תירוש, כוריאוגרף (זוכה פרס כרמיאל 1995 יחד עם הלהקה); מישה בלכרוביץ' המנהל המוסיקלי, מעבד ומנצח (דור שני למייסדי הלהקה); ויצחק בן יעקב יו"ר ההנהלה.

"אנחנו כאן" מונה כיום כ-80 איש. מופע הלהקה אורך כשעתיים ובו שמונה-תשעה ריקודים, קטעי סולו למקהלה, סולנים בליווי מקהלה וריקודים משולבים בזמר ומקהלה. המחול הוא מעין "הצגה בתנועה", "סיפור בריקוד", עם שירת מקהלה ובליווי סולנים ותזמורת.

אירוע היובל יפתח ב-17 למרס 1996 בהיכל התרבות, בחסות נשיא המדינה, ומיד לאחריו תיפתח סדרת מופעים בתל אביב וברחבי הארץ.

"רקדני אנחנו כאן '96" מתוך "ריקודי הפסטיבל החסידי"

המחול היהודי. הוא אף עזר לי מיידית, בארגונו של החומר הקיים".

הארכיון, שהוא ארכיון פרטי, הפך במרוצת השנים לאוסף ייחודי והיחיד מסוגו לא רק בארץ אלא בעולם. נעזרים בו סטודנטים וחוקרים מהארץ ומחוצה לה.

בארכיון המחול היהודי יש היום יותר משמונים קלסרים עבי כרס, גדושים תעודות, קטעי עיתונות, חוזרים, תוכניות השתלמות ומופעים, כרזות, חוברות הדרכה, תמונות, ספרים וכתבי-עת, עבודות סטודנטים מהארץ ומח"ל וכן יותר מארבעת אלפים שקופיות, עשרות סרטי 8 מ"מ וקלטות אודיו ווידאו שצולמו בעבודת שדה.

✓ משם... לכאן, לא מפסיקים לשיר ולרקוד כבר 40 שנה

וילנה, "ירושלים דליטא", 1956. אחרי משפטי הראווה של הרופאים היהודים והניסיון להחניק את התרבות היהודית בברית המועצות, השלטונות סגרו תיאטרונים ונאסרה הפצת כתבי עת יהודיים.

מתוך הגזירות קמה המחאה, קבוצת אמנים שביקשו לשמר את מורשת יהדותם. וכך, במרתף קר ואפלולי, הרחק מעינו הפקוחה של האח הגדול, תירגמו את יפה ירקוני ושושנה דמארי ליידיש. רוב השירים היו ברוסית או בליטאית ושלושה ביידיש.

קצת אחרי מלחמת ששת הימים התחילו לדבר בחשאי על "עלייה" וב-1971 חברי להקת "אנחנו כאן" כבר היו בישראל. והיום "אנחנו כאן" מציינת 40 שנה להקמתה בוילנה, ו-25 להתחדשותה בישראל.

מופעי האנסמבל "אנחנו כאן" הם פולקלור ישראלי ויהודי. אנסמבל "אנחנו כאן" הוא כור היתוך לעולים ולילידי הארץ, שכן, בעיקר

✓ 40 שנה לארכיון המחול היהודי

השנה מלאו 40 לארכיון המחול היהודי.

מספר צבי פרידהבר, מייסדו ומנהלו של הארכיון: "ראשיתו של הארכיון בשנת 1955, שעה שנפגשתי עם מי שעתיד היה להיות מורי רבי, הפרופ' דב נוי, מייסדו של המוזיאון לאתנולוגיה ופולקלור וארכיון הסיפור העממי החיפני. בפניו הצגתי את ראשית האוסף החובבני שלי בנושאי הריקוד-העממי והאתני בישראל.

"מאחר ונושאים אלה היו אז חדשניים, ועדיין בלתי מוכרים לאנשי חקר הפולקלור באוניברסיטאות הארץ, לחץ עלי דב נוי להמשיך, להרחיב ולפתח את האוסף והמחקר בנושא, והכריז עליו במעמד זה כעל 'ארכיון

✓ עשרים שנה לבאלט הקאמרי של פראג

להקת הבאלט הקאמרי של פראג היתה מאז ייסודה ב-1975, למרות שמה, דווקא להקת המחול המודרני המקצוענית היחידה בציכיה.

השלטונות הקומוניסטיים לא עודדו מחול החורג מהמסורת הרוסית הנוקשה. לכן, פאבל סמוק, שהצליח לגבור על מכשלות ביורוקרטיות, ובייחוד למצוא דרכים לממן את להקתו, היה חלוץ אמיתי. זו היתה להקה של כעשרה רקדנים, שהתפרנסה בעיקר מספורים בחו"ל. בדולרים שהכניסו הסיורים הללו גם הממשלה הקומוניסטית לא בחלה מעולם.

תוכניתם הראשונה היתה משהו לימודי בשם "איך יוצרים באלט" והיא בוצעה לראשונה בפראג בנובמבר 1975. עכשיו חוגגת הלהקה, שעברה משבר כלכלי קשה בשלוש השנים האחרונות, את יום הולדתה ה-20 במופע חגיגי.

בתוכנית פרמיירה של יצירות מאת יוצרים ציכיים שונים וגם מאת מייסד הלהקה ומנהלה האמנותי. המופע החגיגי התקיים בתיאטרון העתיק, שאירח בשעתו את הפרמיירה העולמית של האופרה של מוצארט "דון גיובאני".

✓ "קזבלנקה" במזרח אירופה

בספטמבר 1995 יצאה יצירתו של אמיר קולבן "קזבלנקה" (בביצועם של גלית חממי, ריקי ורון, אמיר קולבן וזוהר רבינוביץ') לסיור הופעות בבירות מרכז אירופה, במסגרת משלחת רשמית מטעם עיריית ירושלים. הסיור כלל הופעות בבודפשט, ברטיסלבה, וינה ופראג.

בכל המקומות בהם התפרסמו המופעים זכתה היצירה לקבלת פנים חמה ביותר, הן על ידי הקהל והן על ידי נושאי תפקידים רשמיים שנכחו בהן.

הסיור בארצות שעד לפני זמן לא רב לא קיימו יחסים דיפלומטיים או תרבותיים עם ישראל - הונגריה, ציכיה וסלובקיה, התאפיין בסקרנות רבה מצד המארחים לנעשה בתחומי האמנות בכלל ובתחום המחול בישראל בפרט.

בעקבות הצלחת ההופעה בבודפשט, הוזמן אמיר קולבן ליצור עבודה חדשה עבור תיאטרון המחול של סגד, להקת מחול מודרני מוכרת מאוד באירופה, שאף הופיעה בפסטיבל כרמיאל האחרון. מנהל הלהקה, תמש יורניקס התרשם מסגנון התנועה של היצירה, והזמין את קולבן להעביר סדנה לרקדני הלהקה בסגנון התנועה המיוחד שלו. שיתוף פעולה זה עתיד להתרחש כבר בפברואר 1996 והבכורה מתוכננת לערב הפתיחה של פסטיבל סגד, בראשית מאי.

✓ מחווה לירדנה

ב-6.7.95 התקיים בסינמטק של חיפה מחווה חגיגית לכבוד הרקדנית, הכוריאוגרפית והמורה ירדנה כהן

דבריו של דן רונן:

במה אברך לך ירדנה? ומהי ברכה ליוצרת גדולה, אם לא במובן הקבלי - כריעת ברך של הערכה.

על כוהנים נאמר, שהם מייצגים את העדה כלפי האלוהים ואת האלוהים כלפי העדה. ביהדות הכוהן הוא "משרת האלוהים". ראשיתו בהתקדשות, כמו התקדשות אהרון ובניו במדבר. ואולי האלוהים והאמנות חד המה? זה וגם זו מחפשים את משמעות החיים ואת סודם ושניהם מסמלים את הנצחיות.

היצירה האמנותית היא "כל מה שישאר אחר שכל שאר הדברים ישכחו". ירדנה, את משרתת האמנות ומקודשת לה. לך, היום, ברכת הקהל.

ילד-מחול הייתי, וחגיגך זורמים בדמי; וכמו להצדיק זאת, על הירדן אומר התלמוד "שמו ירדן כי הוא בא מהדן והולך אל הדן". אכן, את ויצירותייך באתן מאתנו וחזרתם אלינו והפכתם לשלנו. קהל גדול של תלמידות ותלמידים, מורות ומורים, קהל רוקדים וממשיכי דרכך נאספו ובאו לברך אותך ולהודות לך.

מושגת". על האמנות אמר ז'אן קוקטו שהיא "דת ללא תקווה". אצלך התקווה היא האמנות עצמה. פעם ידעו אנשים מה הם רוצים ואילו ה"איך" לא היה כל כך משוכלל. היום ה"איך" מתקדם ומתוחכם, והשאלה היא אם אנן יודעים מה אנן רוצים? למה אנן מביאים ביכורים? למי מעלים הטנא ובשביל מה?

הסוד הגדול שגילית לנו היה סודם של החגים, חגי ישראל שצמחו מהטבע, מהאדמה. חגים הם מערכת של טקסים וסמלים הנוצרת במשך מאות שנים. הם אמצעי לתקשורת והם גורם מלכד. החגים הם חגים משום שהם אינם ימי חול, ומשום שאנו מייחסים משמעות לסמלים ולטקסים. נרות שבת ונרות חנוכה אינם הנרות הרגילים שמדליקים בימי חול לתאורה. את גילית את סודם של החגים והוא כוחם לשלב המשכיות והתחדשות. סמלי החגים נשארים אבל המשמעויות משתנות בכורח הזמנים. החגים מאפשרים המשכיות ומחזוריות, חג השבועות והבאת הביכורים באו גם כדי לאפשר המשך הקציר ואיסוף הפרי.

החגים צמחו מהטבע בארץ, הם היו חגי האיכר והרועה. בגולה הודגש יותר מרכיב "מקרא הקדש" שצורף לכל חג, ואת ניסית להחזיר את החגים למקורם, כדי לחזק את הקשר לנופים ולאדמה; וזו זכותך הגדולה.

ירדנה, במה נברך לך ביום ההולדת, נאמר, "כל עוד יש לאדם מה לספור בתחומים אחרים, איננו סופר את השנים". לך יש עוד הרבה מה לספור ומה ליצור.

ירדנה - אמנית רבת גוונים. את, יחידה ומיוחדת, חותמת הטבעת ויסודות הנחת למחול הארצישראלי, ששורשיו באדמה ובנופים, באוהלי קדר ובבני ערב, במדבר ובתנ"ך. השאלה היתה, ונותרה שאלה גם היום, האם אפשר לחזור? והאם התשובות אינן גם השאלות?

ירדנה, עלייך אפשר להחיל את אמרתו של הסופר מרסל פרוסט: "בעמדי בפני צומת דרכים אני בוחר בדרך הבלתי כבושה". פרצת דרכים, יצרת שפה - שפת מחול וטקס, וגילית אמת עמוקה.

נאמר שהמחול היא הקדומה שבאמנויות, עוד בטרם למד האדם לבטא את עצמו באמצעות האבן והעץ, המלה והצליל, ידע להשתמש בגופו כדי לעצב צורה למרחב ולהשליט קצב בזמן, ואת, כאחת מכוהני אמנות קדומה זו.

המחול הוא ביטוי ליחסי גומלין בין בני אדם, מעבר למקום ולזמן; כל יוצר ושפתו, והאדם הוא גם הכלי וגם המטרה, לקשר שלו עם עצמו ועם סביבתו. ואת מצאת את סוד הקשר הזה, אצלך הקהל בטקסי החגים היה גם היוצר.

ירדנה, בזכותך חידשנו והמשכנו מסורת עתיקת יומין של חגי טבע קדומים, בזכותך יכולנו לחלום; כמו שנאמר, "האמנות אולי אינה פותרת הכל, אבל מאפשרת לחלום על הכל".

האמנות אצלך היתה "חתימה מתמדת לשלמות, שאולי אף פעם אינה יכולה להיות

